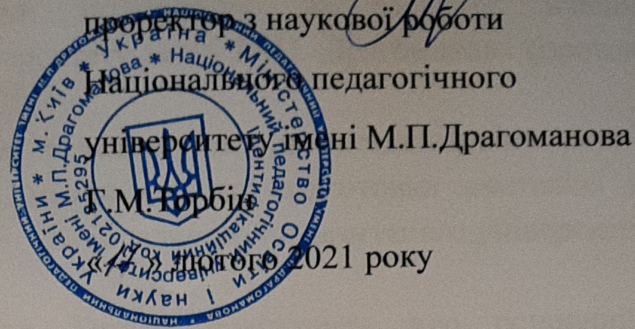

Затверджую: _____

ВИСНОВОК

засідання структурного підрозділу кафедри спеціальної психології та медицини Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова від 15 лютого 2021 р. (витяг з протоколу № 15), призначеного рішенням засідання вченої ради НПУ імені М.П. Драгоманова від 28 січня 2021 р. (витяг з протоколу № 7), для проведення попередньої експертизи дисертації Григоренко Тетяни на тему: «Формування професійних компетентностей у психолога (спеціального, клінічного) у процесі навчання» на здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії зі спеціальності 016 Спеціальна освіта

ПРИСУТНІ: Завідувач кафедри д. психол. н., проф. Руденко Л. М., кандидат психологічних наук, доцент Афузова Г.В., (головуюча на засіданні), доктор педагогічних наук, професор Супрун Д.М., кандидат психологічних наук, професор Огороднійчук З.В., кандидат медичних наук, доцент Дем'яненко Б.Т., кандидат психологічних наук, доцент Кротенко В.І., кандидат медичних наук, доцент Ліссова З.І., кандидат психологічних наук, доцент Найдьонова Г.О., кандидат медичних наук, доцент Осадча Т.М., кандидат психологічних наук, доцент Федоренко М.В., кандидат психологічних наук, доцент Федоренко М.І., кандидат медичних наук, доцент Чорненька В.Д., кандидат психологічних наук Дубовик О.М., старший викладач Олефір В.І., рецензенти проф. Супрун М. О., доц. Федоренко М. І.
Секретар: доц. Найдьонова Г. О.

СЛУХАЛИ. Висновок рецензентів доктора педагогічних наук, професора Супруна Миколи Олексійовича, кандидата педагогічних наук Федоренка Мирослава Ігоровича про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Григоренко Тетяни на тему: «Формування професійних компетентностей у психолога (спеціального, клінічного) у процесі навчання», призначених рішенням засідання вченої ради НПУ імені М.П. Драгоманова від 28 січня 2021 р. (Витяг з протоколу № 7) для проведення попередньої експертизи дисертації, поданої на здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії зі спеціальності 016 Спеціальна освіта.

Науковий керівник – д. психол. н., проф. Руденко Л. М.

Тему дисертаційної роботи затверджено на засіданні вченої ради Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (протокол № 8 від 30 січня 2020 р.).

Дисертація виконувалась як складова частина комплексного дослідження «Зміст освіти, форми, методи і засоби фахової підготовки вчителів» кафедри спеціальної психології та медицини Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова.

2.1. Дисертантка Григоренко Тетяна повідомила про основний зміст, концептуальні положення та наукові результати дисертаційної роботи.

Вашій увазі пропонується короткий зміст дисертаційного дослідження «Формування професійних компетентностей у психолога (спеціального, клінічного) у процесі навчання».

Одним із найважливіших завдань закладу вищої освіти у відповідності з сучасними вимогами до професійної діяльності є формування у психологів (спеціальних, клінічних) правильної організації професійної діяльності.

Теоретичний аналіз літературних джерел зауважив, що не дивлячись на різносторонній спектр досліджуваних явищ з даної проблематики, професійна компетентність психолога (спеціального, клінічного) у закладі вищої освіти не була предметом наукового дослідження.

Теоретичні положення професійної підготовки майбутнього психолога у закладах вищої освіти відображено у працях О. Бондаренка, Ж. Вірної, Л. Долинської, М. Євтуха, Л. Карамушки, С. Максименка, В. Панка, Н. Пов'якель, Н. Пророк, Є. Пряжнікової, В. Синьова, Н. Чепелевої, Т. Яценко та ін. Чисельні наукові праці присвячені компетенції психолога як показника фахової компетентності психолога (П. Бачинський, С. Бондар, І. Єрмаков); визначенню особистісних якостей як показника професіоналізму (О. Бондаренко, Л. Долинська, О. Дубовик, З. Огороднійчук, Н. Пророк, В. Семиченко).

Для діагностичної та корекційної роботи з дітьми з порушеннями психофізичного розвитку (В. Бондар, С. Конопляста, В. Кротенко, О. Мамічева, І. Мартиненко, С. Миронова, О. Проскурняк, Л. Руденко, Т. Сак, В. Синьов, Є. Синьова, В. Тарасун, Л. Фомічова, А. Шевцов, М. Шеремет, Д. Шульженко, Т. Ярмаченко та ін.); системі зв'язку теоретичних знань із їхнім застосуванням у психологічній практиці (Е. Зеєр, Л. Карамушка, В. Панок, Ю. Приходько, Т. Титаренко, Г. Балл, С. Максименко, А. Маркова, К. Роджерс, Д. Супрун, Ю. Швалб).

Саме питання професійної компетентності є актуальними в дослідженнях вітчизняних та зарубіжних учених. Розробки основ формування розвитку професійно важливих якостей особистості в цілому А. Орлов, І. Лернер, М. Скаткін, Г. Афузова та ін. Аналіз поняття компетентності, характеристику його складових знаходимо у дослідженнях вітчизняних науковців – І. Бех, Д. Гришин, О. Дубасенюк, В. Лозова, Н. Ничкало, О. Подмазін, О. Пруцакова, В. Сериков, Н. Баловсяк, І. Драча, П. Бачинського, Н. Бібік, Г. Гаврищак, І. Гудзик, Н. Дворнікової, Я. Кодлюк, В. Краєвського, О. Локшиної, С. Ніколаєнко, О. Овчарук, Л. Пильгун, О. Пометун, І.

Родигіна, Л. Руденко, К. Савченко, О. Садівник, Л. Сень, С. Сисоєвої, В. Синьова, Д. Супрун, М. Супруна О. Ситник, Т. Смагіної, Г. Терещук, С. Трубачевої, М. Фоменко, Л. Фомічової, А. Шевцова, М. Шеремет, , та ін. Сучасні тенденції розвитку у зарубіжних країнах аналізувалися О. Овчарук, Я. Кодлюк, К. Корсаком, Дж. Равен, Дж. Боуден, С. Маслач, М. Лейтер, Е. Шорт, Е. Тоффлер, Р. Уайт, А. Бермус, Р. Хайгерті, А. Мейхью та ін.

Саме тому на сучасному етапі розвитку набуває актуальності - це зумовило вибір дисертаційного дослідження.

Мета дослідження – розробити, обґрунтувати та перевірити ефективність наскрізної програми, спрямованої на формування професійних компетентностей у психолога (спеціального, клінічного) для роботи з дітьми з різними порушеннями психічного розвитку.

Відповідно до мети сформульовані такі **завдання**:

1. Здійснити теоретико-методологічне дослідження визначення понять компетентність та компетенція. Проаналізувати основні підходи та принципи до їх формування;
2. Визначити та обґрунтувати основні компоненти професійної компетентності психолога (спеціального, клінічного);
3. Визначити стан сформованості компонентів професійної компетентності психолога (спеціального, клінічного);
4. Розробити та обґрунтувати наскрізну програму формування професійної компетентності у психолога (спеціального, клінічного) та перевірити її ефективність.

Об'єкт дослідження: процес підготовки майбутнього психолога (спеціального, клінічного) до професійної діяльності.

Предмет дослідження: формування професійної компетентності у психолога (спеціального, клінічного) у процесі навчання.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження полягає в тому, що вперше:

– досліджено проблему формування професійної компетентності психолога (спеціального, клінічного); визначено та обґрунтовано психологічні особливості професійної компетентності психологів (спеціальних, клінічних) в галузі спеціальної освіти;

– розглянуто й схарактеризовано підходи професійної компетентності та елементи, критерії оцінки рівня сформованості цих компонентів;

– визначено й охарактеризовано компоненти, критерії та рівні професійної компетентності та елементи, критерії оцінки рівня сформованості цих компонентів;

– теоретично обґрунтовано структурну наскрізної програму психодіагностики професійної компетентності психологів (спеціальних, клінічних).

Практичне значення дослідження.

Запропоновані та упровадженні в процес професійної підготовки методики діагностування рівнів сформованих компонентів професійної компетентності психологів (спеціальних, клінічних) у галузі спеціальної освіти, розроблена й запропонована структурно-функціональна програма професійної компетентності

психологів (спеціальних, клінічних) у галузі спеціальної освіти, а також запропоновані пропозиції щодо підвищення ефективності процесу зазначеної підготовки, що уможливує введення науково обґрунтованих змін до навчальних планів та програм із дисциплін нормативного циклу, запровадження системи міждисциплінарних форм і методів навчання в процес освоєння професійно орієнтованих знань, розширити межі підготовки майбутнього психолога (спеціального, клінічного) у галузі спеціальної освіти новітніми технологіями професійної діяльності.

Матеріали дослідження можуть бути використані при викладанні дисциплін нормативного циклу та застосовані для подальшого вивчення проблем удосконалення професійної підготовки психологів (спеціальних, клінічних) у галузі спеціальної освіти.

Проведений аналіз різних підходів до визначення понять «компетенція» та «компетентність» дає можливість зробити висновок: Під компетенцією слід розуміти певну сферу, коло діяльності, наперед визначену систему питань щодо яких особистість повинна бути добре обізнана, тобто володіти певним набором знань, умінь, навичок та власного до них ставлення.

Компетентність – якість особистості, її певне надбання, що ґрунтується на знаннях, досвіді, проявляється за рахунок вміння знаходити зв'язок між ситуацією та знаннями, у прийнятті адекватних рішень нагальної проблеми.

Провівши теоретичний аналіз літературних джерел ми розглянули підходи (гуманістичний, аксіологічний, гносеологічний, акмеологічний, системний, контекстний, інтегративний, діяльнісний, рефлексивно-діяльнісний, особистісно-орієнтований).

За основу наукового пошуку ми взяли компетентнісний та особистісно-орієнтований підходи. Компетентнісний підхід створює всі умови для підготовки фахівців психологічної освіти як з сукупністю знань, умінь та навичок, так і здатністю застосовувати їх у практичній діяльності для вирішення конкретних життєвих завдань або проблемних ситуацій. На ринку праці необхідні не знання самі по собі, а здатність спеціаліста використовувати їх на практиці, виконувати певні професійні й соціальні функції.

Особистісно-орієнтований підхід передбачає: аналіз стану і розвитку особистісних властивостей майбутніх психологів (спеціальних, клінічних), врахування особистісних потреб, особистісного досвіду, мотивації досягнень, здібностей, активності, індивідуальних психологічних особливостей.

Розглянувши різні принципи, на яких базується вивчення психологічних дисциплін, а саме: принцип науковості, принцип наступності, принцип системності, інтегративності знань та модульності на міждисциплінарних інтегративних курсах, принцип єдності раціонального й емоційного, принцип єдності предметно-орієнтованого й особистісно-орієнтованого вивчення психології, принцип доступності, принцип наочності, принципи самостійності, творчості й професійно-педагогічної спрямованості, принцип зв'язку вивчення психології з життям і практикою, принцип діагностико-аналітичного підходу, принципи професійно-педагогічної значущості знань і професійної компетентності, принцип орієнтації на

самопізнання та саморозвиток особистості, принцип організації постійної професійної взаємодії. Ми виділили основні: принцип науковості, принцип наступності, принцип системності, принцип інтегративності знань та модульності на міждисциплінарних інтегративних курсах, принцип доступності, принцип наочності, принципи самостійності, творчості й професійно-педагогічної спрямованості.

На основі теоретико-методологічного аналізу ми визначили наступні компоненти: мотиваційний, когнітивний, діяльнісний, рефлексивний.

Компоненти	Показники	Критерії
<i>Мотиваційний</i>	<ul style="list-style-type: none"> -міра усвідомлення значення професійної підготовки і свідоме ставлення до майбутньої професії; -стійкий інтерес до навчання та майбутньої професійної діяльності; -навчальна ініціативність; бажання оволодіти знаннями, уміннями та навичками фахової праці; -усвідомлення особистісного сенсу та значущості професійного самовдосконалення, а відтак – інтенсивність участі в навчально-пізнавальній діяльності, постійне фахове самовдосконалення. 	<p>Загальними критеріальними показниками сформованості компонентів професійної компетентності психологів (спеціальних, клінічних) в галузі спеціальної освіти можна вважати: сформованість ціннісних орієнтацій; сформованість позитивного мотиваційного ставлення до професійної діяльності; сформованість мотиваційного професійного спрямування на досягнення успіхів.</p>
<i>Когнітивний</i>	<ul style="list-style-type: none"> -системність знань; -пізнавальний інтерес та усвідомленість знань; -стійкість знань (оволодіння матеріалом на рівні довготривалої пам'яті з стабільним цілеспрямованим їх використанням). 	<p><i>Критеріями</i> для визначення сформованості <i>когнітивного компоненту</i> є рівень оволодіння, засвоєння й оперування студентами фаховою термінологією, знання сутності, змісту майбутньої професійної діяльності, а також форм і видів, труднощів при роботі з ними.</p>
<i>Діяльнісний</i>	<ul style="list-style-type: none"> -сформованість діагностичних умінь; -сформованість змістово-процесуальних умінь; -сформованість прогностичних умінь; -здатність використовувати набуті вміння та навички при вирішенні професійних завдань; -здатність до професійної самореалізації, уміння ставити мету й завдання професійного самовдосконалення, планувати кроки щодо їх досягнення; -наполегливість та дисциплінованість під час виконання навчальних завдань та досягнення цілей самовдосконалення; -здатність розвивати на основі професійно орієнтованої фахової підготовки прикладні знання, уміння й навички, спеціальні і психофізичні якості, необхідні для успішної професійної діяльності; -сформованість професійних вмінь, що свідчить про готовність до професійної діяльності 	<p><i>Критерієм</i> для визначення сформованості діяльнісного компоненту є наявність у студента інтегрованої сукупності умінь, знань та навичок для ефективної роботи з інформацією з метою використання результатів цієї роботи для вирішення професійних завдань; вміння розуміти та аналізувати отриману інформацію; успішно та результативно працювати з різними інформаційними джерелами.</p> <p>Тобто студент повинен вміти критично осмислити, систематизувати, якісно оцінити та використовувати опрацьований матеріал для вирішення поставленого завдання.</p>

<i>Рефлексивний</i>	-здатність до самоуправління та відповідальності за власні дії (аналіз суперечностей, прогнозування, цілепокладання, планування, оцінка якості, прийняття рішення, самоконтроль, корекція); -здатність до самоаналізу та рефлексії; -орієнтація на самовдосконалення, саморозвиток через свідому постановку та виконання професійних завдань більш високого рівня складності з метою забезпечення конкурентноспроможності.	Реалізація цього критерію відбувається в умінні свідомо контролювати результати своєї діяльності, рівень власного розвитку, динаміки особистісного зростання: сформованість таких важливих якостей, як креативність, ініціативність, комунікативна відкритість, готовність до співпраці, співтворчості, толерантність, схильність до самоаналізу, здатність до імпровізації, творчого уявлення, передбачення. Активна рефлексивна позиція є необхідною умовою саморозвитку фахівця, а її відсутність практично повністю виключає можливість його як особистісного так і професійного саморозвитку.
---------------------	--	--

Для визначення стану сформованості компонентів було виділено рівні: високий, достатній, середній та низький.

Для визначення кожного компонента нами було підібрано методики.

Компоненти	Методики
<i>Мотиваційний</i>	Методика «Вивчення професійної спрямованості особистості» Є. Рогова Методика Т. Елерса для діагностики особистості на мотивацію до успіху та уникнення невдач.
<i>Когнітивний</i>	Адаптована анкета «Професійна підготовка психолога та чинники професійного розвитку в галузі спеціальної освіти»
<i>Діяльнісний</i>	Адаптована анкета «Психолого-педагогічні умови професійної підготовки майбутніх психологів в галузі спеціальної освіти»
<i>Рефлексивний</i>	Опитувальник «Рівень суб'єктивного контролю» (РСК), Методика М. Куна – Т. Мак-Партланда «Хто Я?»

Аналіз результатів дослідження дозволив нам зробити висновок та провести об'єктивну оцінку.

За мотиваційним компонентом з'ясовано, що на вибір професії та навчальної та професійної діяльності психологів (спеціальних, клінічних) в галузі спеціальної освіти є мотивованою, тобто в основі лежать мотиви різних груп, і кожна з них має певне значення для студента на етапі його професійного становлення.

Високий рівень сформованості компоненту ми виявили у 3,6%, 4,1%, 4,3% (2, 2, 2 особи) в групах 1, 2, 3 відповідно. Ці досліджувані вирізнялися своєю зацікавленістю у професійній діяльності, адекватним ставленням до різних її аспектів; мали точну орієнтацією на саморозвиток і самопізнання себе в якості майбутнього психолога

(спеціального, клінічного), впевненість у значущості власних зусиль щодо реалізації поставленої мети. Достатній рівень окреслили у 36,4%, 36,7%, 37,4% (20, 18, 11 осіб) у групах 1, 2, 3, відповідно. Дані досліджувані виявляли позитивне відношення до майбутньої професійної діяльності. Середній рівень характерний 50,9%, 47%, 50,0 (28, 23, 15 осіб) у групах 1, 2, 3, відповідно. Низький рівень констатовано у 9,1%, 12,2%, 9,8% (5, 6, 3 осіб) у групах 1,2,3, відповідно.

Аналіз результатів дослідження свідчить про переважання середнього рівня сформованості *когнітивного компоненту*: **середній** 52,7%, 51%, 32,9% (29, 25, 10 осіб) у групах 1, 2, 3 відповідно. Лише 3,7%, 4,1%, 4,9% (2, 2, 1 особи) у групах 1, 2, 3, відповідно, виявили **високий** рівень за даним критерієм, 29,1%, 26,5%, 9,5% (16, 13, 2 особи) у групах 1, 2, 3, відповідно, – **достатній** рівень, 14,5%, 18,4%, 56,2% (8, 9, 16 осіб) у групах 1, 2, 3, відповідно, – **низький** рівні. Одержані в процесі констатувального зрізу дані за усіма показниками *когнітивного компонента*, свідчать про те, що в цілому для психологів (спеціальних, клінічних) в галузі спеціальної освіти характерною була відсутність системності знань; чітких уявлень про психолого-педагогічну діяльність, як наслідок, маємо неповністю сформоване ставлення до неї та відсутність здатності управляти зазначеною діяльністю.

Отже, за результатами дослідження сформованості діяльнісного компоненту маємо переважання низького рівня: 72,7%, 65,3%, 66,2% (40, 32, 19 осіб) у групах 1, 2, 3 відповідно. Лише 1,8%, 4,1%, 3,7% (1,2,1 особи) у групах 1, 2, 3 відповідно, виявили високий рівень за даним критерієм, 5,5%, 6,1%, 6,5% (3, 3, 2 особи) у групах 1, 2, 3 відповідно, – достатній рівень, 20%, 24,5%, 23,6% (11,12,7 осіб) у групах 1, 2, 3 відповідно, – середній рівень. Як свідчать одержані дані, чимало студентів відчувають значні утруднення, аналізуючи психолого-педагогічні ситуації. Проте, вони не пов'язують свої слабкі сторони з прогалинами у засвоєнні навчального матеріалу, відсутністю чи частковою відсутністю знань з предметів фундаментального та професійно орієнтованих циклів.

Важливим етапом нашого дослідження є вивчення стану сформованості рефлексивного компонента в структурі професійної компетентності психологів (спеціальних, клінічних) в галузі спеціальної освіти. Його метою передбачено визначення особливостей усвідомлення особистих рис і професійно важливих якостей майбутнього фахівця, що зумовлюють ставлення студентів до себе та ідентифікацію в якості психолога в галузі спеціальної освіти, сприйняття та усвідомлення сенсу обраної професії.

Аналіз результатів дослідження свідчить також про переважання низького рівня сформованості рефлексивного компоненту: низький 52,7%, 57,1%, 53,7% (29,28,16 осіб) у групах 1, 2, 3 відповідно. Лише 3,6%, 4,1%, 4,0% (2, 3, 1 особа) у групах 1, 2, 3 відповідно, виявили високий рівень за даним критерієм, 7,3%, 6,1%, 6,5% (5, 3, 2 особи) у групах 1, 2, 3 відповідно, – достатній рівень, 32,7%, 32,7%, 35,8% (18,16, 10 осіб) у групах 1, 2, 3, відповідно – середній рівень.

На сьогодні педагогічні технології є одним із провідних методів розвитку системи освіти, які у сучасних умовах освітнього процесу проходять ряд динамічних змін та перетворень. Технологія - це комплекс засобів використаних у будь-якій справі, удосконаленні майстерності.

В. Беспалько, Б. Блума, М. Кларина, М. Чошанова у своїх роботах виділили наступні ознаки технології: вони вважали, що будь-яка технологія має містити опис задач і цілей, на рішення яких спрямовані проектовані дії і способи; результативність як опис результатів; алгоритмічність як фіксація послідовності дій викладачів і студентів; відтворюваність як систематичне використання алгоритму дій і засобів в організації педагогічного процесу; керованість як можливість планування, організації, контролю і коректування дій; проектованість: технологія створюється і реалізується штучним способом, підлягає модернізації і коректуванню з урахуванням конкретних умов.

На думку Д. Супрун структура всіх технологій єдина: концептуальна основа; змістова частина навчання: цілі навчання, зміст навчального матеріалу; процесуальна частина – технологічний процес: організація навчального процесу, методи і форми роботи викладача, діяльність студента з управління процесом засвоєння матеріалу; діагностика навчального процесу.

Критеріями технологічності за М. Чошановим є: концептуальність, системність, ефективність, відтворюваність (можливість застосування в інших навчальних закладах).

Педагогічна технологія має відповідати й основним методологічним вимогам. Виділяються такі основні критерії, за якими будуються педагогічні технології, а саме:

- концептуальність (кожна педагогічна технологія має спиратися на відповідну наукову концепцію, що охоплює філософське, психологічне, дидактичне і соціально-педагогічне обґрунтування досягнення освітніх цілей);
- системність (педагогічна технологія повинна мати всі ознаки системи: логіка процесу, взаємозв'язок усіх його частин, цілісність);
- керованість, яка припускає можливість діагностичного цілепокладання, планування, проектування процесу навчання, поетапної діагностики, варіювання засобами і методами з метою корекції результатів;
- ефективність (сучасні педагогічні технології існують у конкурентних умовах і повинні бути ефективними за результатами й оптимальними витратами, гарантувати досягнення запланованого стандарту навчання);
- відтворюваність, що передбачає можливість застосування (повторення, - відтворення) педагогічної технології в інших однотипних освітніх установах, іншими суб'єктами.

В професійній освіті використовують педагогічні технології та методи навчання, зокрема: інформаційні технології; робота в команді (коучинг); кейс-метод; гра; проблемне навчання; контекстне навчання; навчання на основі досвіду (емпіричне навчання); тренінг; індивідуальне навчання; міждисциплінарне навчання; проектна діяльність; випереджувальна самостійна робота; комунікативні технології.

Проаналізувавши вищезазначені технології, ми зупинилися на тих які більше нам компонують:

Міждисциплінарне навчання – один із способів розвитку обдарованості, спрямований на збагачення змісту навчання за допомогою системно вибудованих інтеграційних знань на основі глобальних тем філософського змісту, враховують

можливість динаміки інтересу студентів при спеціально створених організаційно педагогічних умовах.

Основними цілями і завданнями міждисциплінарного навчання є:

створення умов для розкриття і розвитку індивідуальності; створення умов для розвитку творчих можливостей; розвиток цілісного сприйняття світу; розвиток всіх видів мислення і здатності до вирішення проблем; розвиток здатності до самостійних дослідженням, вмінню працювати спільно; розвиток здатності до самопізнання, формування позитивної «я – концепції» і розуміння цінності й унікальності іншої людини.

Використання технології міждисциплінарного навчання формує мета предметні універсальні навчальні дії, що дозволяє виходити на новий результат навчання і нову оцінку діяльності студентів.

Більшість дисциплін навчального плану підготовки бакалаврів психологів належать до психологічних і педагогічних. Базові психолого-педагогічні дисципліни вивчаються на I і II курсах, загальні та спеціальні психолого-педагогічні дисципліни впродовж останніх двох років. Велика кількість дисциплін та достатньо невелика кількість годин відведених на кожний курс ставить під сумнів дотримання принципу наступності та системності у їх викладанні.

Особливий вплив на формування професійної компетентності надають не тільки психолого-педагогічні предмети але й медичні які вивчаються на різних курсах. Проаналізувавши навчальний план ми зупинилися на нормативній частині яка поділяється на певні цикли:

I Цикл гуманітарної та соціально-економічної підготовки

«Українська мова (за професійним спрямуванням)», «Історія української державності», «Українська культура», «Іноземна мова», «Філософія», «Безпека життєдіяльності», «Екологія».(II ц)

II Цикл фундаментальної, природничо-наукової підготовки

«Інформаційні технології та технічні засоби корекційного навчання», «Анатомія, фізіологія та патологія дітей та підлітків з основами генетики», «Основи медичних знань з гігієною дітей та підлітків», «Фізіологія і патологія вищої нервової діяльності та сенсорних систем», «Психопатологія та клінічні основи інтелектуальних порушень», «Невропатологія», «Основи наукових досліджень»

III Цикл професійна та практична підготовка

«Загальна психологія із практикумом», «Вікова психологія та аномальний онтогенез», «Педагогічна психологія», «Соціальна психологія», Спеціальна психологія», «Історія психології та психологічних вчень», «Вступ до спеціальності «спеціальна психологія» та психологічна деонтологія», «Експериментальна психологія», «Корекційна педагогіка», «Психодіагностика та відбір дітей у спеціальні заклади», «Психологічне консультування», «Психологічна корекція».

Тренінг - передбачає моделювання ситуацій з метою розвитку або закріплення певних навичок, освоєння нових моделей поведінки, зміни ставлення до виконання завдань і т.д. даний метод є не «базовим», включає: ділові, рольові та імітаційні ігри, дискусії, розбір практичних ситуацій тощо.

У контексті нашого дослідження ми обрали наскрізний тренінг, як спосіб

ефективного формування професійної компетентності, який забезпечуватиме як найповніший її розвиток у процесі підготовки. На нашу думку, взаємодія студентів в умовах психологічного тренінгу забезпечуватиме поступовий перехід від нижчого до вищого рівня сформованості професійної компетентності.

Це дасть можливість, визначити компоненти та їхні показники, що входять до структури професійної компетентності; забезпечити безпосередній розвиток у студентів кожного компонента; виявити рівні сформованості професійної компетентності у студентів як майбутніх професіоналів в умовах тренінгових занять. «Формування професійних компетентностей».

Для реалізації внутрішніх можливостей кейс-методу у підготовці майбутніх психологів (спеціальних, клінічних) до інноваційної професійної діяльності необхідно дотримуватися наступних дидактичних принципів: індивідуальний підхід до кожного студента, урахування його потреб і стилю навчання, що передбачає збір максимуму інформації ще до початку занять; максимальне надання свободи в навчанні (можливість вибору викладача, дисциплін); забезпечення студентів достатньою кількістю наочних матеріалів; відсутність завантаження студентів великим обсягом теоретичного матеріалу, концентрація їхньої уваги лише на основних положеннях; можливість активної співпраці між викладачем і студентом; формування у студентів навичок самоменеджменту, уміння працювати з інформацією; акцентування уваги на розвитку сильних сторін студента.

Таким чином, у процесі дослідження встановлено, що практичний потенціал кейс-методу значно більший, ніж у традиційних методів навчання. Викладач і студент постійно взаємодіють, вибирають форми поведінки, співпрацюють один з одним, мотивують свої дії, аргументують їх. Кейс-метод продовжує залишатися одним із продуктивних інноваційних методів. Він є творчим методом навчання, який дає можливість реалізувати індивідуальну творчість як викладача, так і студента. Використання кейс-методу у підготовці майбутніх психологів (спеціальних, клінічних) до професійної діяльності є особливо значущим, оскільки його застосування в навчальному процесі вимагає максимального наближення студентів до реальних ситуацій професійної діяльності та прийняття адекватних рішень. За допомогою кейс-методу майбутні психологи (спеціальні, клінічні) мають можливість вивчати складні професійні питання, формувати вміння виділяти проблеми, аналізувати та розробляти програми дій, що дозволить виважено діяти у реальній ситуації, особливо під час проходження практики.

Порівняння досліджуваних груп продемонструвало значимі відмінності за усіма компонентами: мотиваційним, когнітивним, діяльнісним, рефлексивним.

За мотиваційним компонентом виявлено, що після експериментального втручання статистично достовірно збільшилася кількість студентів із високим рівнем розвитку мотиваційного компоненту в усіх трьох групах ($p \leq 0,001$).

Також виявлено, що в усіх групах достовірно зменшилась кількість студентів із низьким рівнем розвитку мотиваційного компоненту ($p \leq 0,001$).

Порівняння досліджуваних груп показало, що після проведення формувального етапу експерименту, статистично достовірно збільшилася кількість студентів із високим рівнем розвитку когнітивного компоненту в усіх трьох групах

($p \leq 0,001$). Також достовірно зменшилась кількість студентів із низьким рівнем розвитку когнітивного компоненту в усіх групах ($p \leq 0,001$).

Відбулися зміни і в діяльнісному компоненті. В усіх трьох групах виявлено статистично значиме збільшення кількості студентів із високим рівнем розвитку діяльнісного компоненту ($p \leq 0,001$) та із достатнім рівнем розвитку діяльнісного компоненту ($p \leq 0,001$). Відповідно відбулося зменшення кількості осіб із середнім ($p \leq 0,001$) та низьким ($p \leq 0,001$) рівнями розвитку зазначеного компоненту.

За рефлексивним компонентом виявлено, що в усіх трьох групах після експериментального втручання статистично достовірно збільшилася кількість студентів із високим ($p \leq 0,001$) та достатнім ($p \leq 0,001$) рівнями розвитку рефлексивного компоненту. Відбулося також зменшення кількості осіб із низьким рівнем розвитку рефлексивного компоненту ($p \leq 0,001$).

Таким чином, результати експериментального дослідження надають всі підстави стверджувати, що запропонована наскрізна програма є ефективною, що підтверджується застосуванням критерію Макнемара виявило статистично значимі відмінності за показниками (компонентами) сформованості професійної компетентності у експериментальних групах на експериментальному та констатувальному етапах. Порівняння досліджуваних груп продемонструвало значимі відмінності за усіма компонентами: мотиваційним, когнітивним, діяльнісним, рефлексивним. (Для проведення усіх статистичних обчислень використовувався пакет SPSS 15.0.)

Дякую за увагу!

2.2. Запитання до дисертантки Григоренко Т. та відповіді на них.

Доц. Кротенко В. І. Як був побудований тренінг, яка була структура, із студентами яких курсів ви працювали? Які форми чи види ви використовували із студентами яких курсів і які кейси були застосовані?

Григоренко Т. Дякую за запитання. Це був наскрізний тренінг і проводився на першому, другому та третій курсах. На першому курсі проводився на «Вступі до спеціальності «Спеціальна психологія» та психологічна деонтологія», на другому «Педагогічна психологія» та на третьому «Психологічне консультування».

Кейс-метод впроваджений на усіх курсах, на першому та другому курсі ми розглядали ситуативні завдання та можливі шляхи вирішення, а на третьому та четвертому студенти використовували набуті знання, вміння та навички вже на практиці, коли мали взаємодію з дітьми.

Доц. Афузова Г. В. Коли висвітлювали компоненти та методи і методики, на когнітивний компонент була адаптивна анкета, це все, що ви використовували вивчаючи рівень сформованості когнітивного компоненту професійної компетентності?

Григоренко Т. Дякую за запитання. Когнітивний компонент на основі якісного аналізу навчальної успішності студентів за результатами заліково-екзаменаційної сесії. Індивідуальне опитування. Діяльнісному компоненті розв'язання студентами психолого-педагогічних завдань. Групи були побудовані відповідно до курсів.

Головуюча: Чи є ще запитання до здобувачки? (Немає). Дякуємо за відповіді.

3. ВИСТУПИЛИ:

Науковий керівник – д. психол. н., професор, завідувач кафедри спеціальної психології та медицини Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова Руденко Л. М.

Григоренко Т. в роботі над дисертаційним дослідженням проявила себе як вдумлива та грамотна дослідниця, що дало можливість одержати цінні, ґрунтовні та об'єктивно нові дані. Дисертантка обґрунтувала вибір та актуальність теми дослідження, визначила основні етапи його проведення, ретельно збирала науково-методичну літературу. Григоренко Т., є зрілим фахівцем-дослідником, якій притаманні чітка методологічна позиція, логічність у постановці мети та завдань, творчість, сміливість задумів, старанність у їх реалізації.

Дисертантка виявляла ініціативність та наполегливість під час роботи над дисертаційним дослідженням. Проаналізувала широке коло філологічної, загальної та спеціальної психолого-педагогічної літератури. Григоренко Т., брала активну участь у міжнародних та всеукраїнських конференціях та круглих столах за участі провідних вчених в галузі спеціальної освіти, психологів, педагогів. Теоретичні й практичні результати дисертаційного дослідження Григоренко Т., апробовано в достатній кількості публікацій у наукових фахових виданнях України та в періодичному виданні іншої держави, у тезах доповідей наукових конференцій різних рівнів.

Сумлінне ставлення Григоренко Т. до роботи над дисертаційним дослідженням, творчий підхід та працьовитість заслуговують на схвальний відгук.

Я дякую Вам, Тетяно, за співпрацю.

Взяли участь в обговоренні: доктор педагогічних наук, професор Супрун Д.М., кандидат психологічних наук, професор Огороднійчук З.В., кандидат психологічних наук, доцент Афузова Г.В., кандидат медичних наук, доцент Дем'яненко Б.Т., кандидат психологічних наук, доцент Кротенко В.І., кандидат медичних наук, доцент Ліссова З.І., кандидат психологічних наук, доцент Найдьонова Г.О., кандидат медичних наук, доцент Осадча Т.М., кандидат психологічних наук, доцент Федоренко М.В., кандидат психологічних наук, доцент Федоренко М.І., кандидат медичних наук, доцент Чорненька В.Д., кандидат психологічних наук Дубовик О.М., старший викладач Олефір В.І.

ВИСНОВОК

рецензентів доктора педагогічних наук, професора Супруна Миколи Олексійовича, кандидата педагогічних наук Федоренко Мирослава Ігоровича, про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Григоренко Тетяни «Формування професійних компетентностей у психолога (спеціального, клінічного) у процесі навчання»,

поданої на здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії за спеціальністю 016

Дисертація Григоренко Тетяни Формування професійних компетентностей у психолога (спеціального, клінічного) у процесі навчання » є новаторським самостійним дослідженням, у якому ґрунтовно досліджено питання формуванню професійної компетентності психолога (спеціального, клінічного), яке ще не було об'єктом спеціального наукового вивчення. У роботі представлено 1) огляд психолого-педагогічної літератури з питань формування професійної компетентності; 2) визначено та обґрунтовано основні компоненти професійної компетентності психологів (спеціальних, клінічних); 3) визначено стан сформованості компонентів професійної компетентності психологів (спеціальних, клінічних); 4) Розроблено та обґрунтовано програму формування професійної компетентності у психологів (спеціальних, клінічних) та перевірено її ефективність.

Актуальність дослідження зумовлена тим, що сучасні соціальні, економічні та політичні реалії потребують певних трансформацій у системі освіти. Сьогодні ставить вимоги до сучасного фахівця які б відповідали критеріям професіоналізму та соціальному замовленню на ринку праці і відображали погляди, цілі та завдання вищої професійної освіти загалом та професійної підготовки психологів в галузі спеціальної освіти зокрема. Отримуючи професію психолога (спеціального, клінічного) у закладі вищої освіти, студент має засвоїти не тільки теоретичні знання, уміння та навички, а й підготуватися до здійснення професійної діяльності застосувавши їх на практиці.

Наукова новизна одержаних результатів досліджено проблему формування професійної компетентності психолога (спеціального, клінічного); визначено та обґрунтовано психологічні особливості професійної компетентності психологів (спеціальних, клінічних); розглянуто й схарактеризовано підходи професійної компетентності та елементи, критерії оцінки рівня сформованості цих компонентів; визначено й охарактеризовано компоненти, критерії та рівні професійної компетентності та елементи, критерії оцінки рівня сформованості цих компонентів; теоретично обґрунтовано структурну програму психодіагностики професійної компетентності психологів (спеціальних, клінічних); розроблено наскрізну програму, в якій визначено зміст, засоби та методи психологічного забезпечення процесу формування психологічної компетентності психолога (спеціального, клінічного) у процесі навчання у закладі вищої освіти.

Методологічна база дослідження.

Для досягнення мети і розв'язання поставлених завдань була розроблена методологія дослідження, реалізація якої передбачала використання комплексу методів: бібліографічний метод – аналіз психолого-педагогічної літератури з проблеми професійної компетентності дозволив детально розглянути теоретичні основи розуміння предмету дослідження; загальнонаукові методи теоретичного дослідження, які дозволили порівняти, систематизувати та узагальнити науково-теоретичні та експериментальні дані;

емпіричні методи – опитувальні, психодіагностичні методики, за допомогою

яких визначались показники та рівні сформованості професійної компетентності у студентів-психологів; самозвіти, методи математичної статистики та порівняльного аналізу експериментальних даних.

Ураховуючи основні положення й висновки дисертації Григоренко Тетяни, є всі підстави стверджувати, що робота є внеском у наукове освоєння сучасної спеціальної освіти.

Загалом у дисертації відчутно свідоме методологічне мислення і користування психолого-педагогічним понятійним інструментарієм.

Дослідження поглиблює теорію формування професійної компетентності у психолога (спеціального, клінічного) для подальшої роботи з дітьми з різними вадами психічного розвитку, що й визначає його **теоретичне значення**.

Ураховуючи основні положення й висновки дисертації Григоренко Тетяни, є всі підстави стверджувати, що робота є внеском у наукове освоєння сучасної спеціальної освіти.

Практичне значення Запропоновані та упровадженні в процес професійної підготовки методики діагностування рівнів сформованих компонентів професійної компетентності психологів (спеціальних, клінічних) у галузі спеціальної освіти, розроблена й запропонована структурно-функціональна наскрізна програма професійної компетентності психологів (спеціальних, клінічних) у галузі спеціальної освіти, а також запропоновані пропозиції щодо підвищення ефективності процесу зазначеної підготовки, що уможлиблює введення науково обґрунтованих змін до навчальних планів та програм із дисциплін нормативного циклу, запровадження системи міждисциплінарних форм і методів навчання в процес освоєння професійно орієнтованих знань, розширити межі підготовки майбутнього психолога (спеціального, клінічного) у галузі спеціальної освіти новітніми технологіями професійної діяльності.

Результати дослідження повною мірою відображені в 16 публікаціях автора, з них: 5 статей у наукових фахових виданнях України (2 з них включено до категорії В), 2 - у міжнародному періодичному фаховому виданні, 9 – у збірниках матеріалів конференцій.

Дисертація Григоренко Тетяни «Формування професійних компетентностей у психолога (спеціального, клінічного) у процесі навчання» є цілісним і завершеним дослідженням, яке відповідає вимогам «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 р. № 167 і рекомендується до захисту в разовій спеціалізованій ученій раді.

Головуюча на засіданні кафедри доц. Афузова Г. В. підсумувала, що обидва рецензенти були одностайні в позитивній оцінці дисертаційного дослідження Григоренко Тетяни, її відповідності «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 р. № 167.

4. УХВАЛИЛИ: Наукову доповідь Григоренко Т., у якій висвітлено основні наукові результати дисертаційної роботи, взяти до уваги. Прийняти₄ такі **ВИСНОВКИ** щодо дисертаційної роботи Григоренко Т. на тему «Формування

професійних компетентностей у психолога (спеціального, клінічного) у процесі навчання». Тему дисертаційної роботи затверджено на засіданні вченої ради Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (протокол № 8 від 30 січня 2020 р.). Дисертація виконувалась як складова частина комплексного дослідження «Зміст освіти, форми, методи і засоби фахової підготовки вчителів» кафедри спеціальної психології та медицини Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова.

4.1. Актуальність теми дисертаційної роботи зумовлена тим, що сучасні соціальні, економічні та політичні реалії потребують певних трансформацій у системі освіти. Сьогодення ставить вимоги до сучасного фахівця які б відповідали критеріям професіоналізму та соціальному замовленню на ринку праці і відображали погляди, цілі та завдання вищої професійної освіти загалом та професійної підготовки психологів в галузі спеціальної освіти зокрема. Отримуючи професію психолога (спеціального, клінічного) у закладі вищої освіти, студент має засвоїти не тільки теоретичні знання, уміння та навички, а й підготуватися до здійснення професійної діяльності застосувавши їх на практиці.

4.2. Предметом дослідження формування професійних компетентностей у психолога (спеціального, клінічного) у процесі навчання.

Наукова новизна одержаних результатів досліджено проблему формування професійної компетентності психолога (спеціального, клінічного); визначено та обгрунтовано психологічні особливості професійної компетентності психологів (спеціальних, клінічних); розглянуто й схарактеризовано підходи професійної компетентності та елементи, критерії оцінки рівня сформованості цих компонентів; визначено й охарактеризовано компоненти, критерії та рівні професійної компетентності та елементи, критерії оцінки рівня сформованості цих компонентів; теоретично обгрунтовано структурну програму психодіагностики професійної компетентності психологів (спеціальних, клінічних); розроблено наскрізну програму, в якій визначено зміст, засоби та методи психологічного забезпечення процесу формування психологічної компетентності психолога (спеціального, клінічного) у процесі навчання у закладі вищої освіти.

Практичне значення одержаних результатів Запропоновані та упровадженні в процес професійної підготовки методики діагностування рівнів сформованих компонентів професійної компетентності психологів (спеціальних, клінічних) у галузі спеціальної освіти, розроблена й запропонована структурно-функціональна програма професійної компетентності психологів (спеціальних, клінічних) у галузі спеціальної освіти, а також запропоновані пропозиції щодо підвищення ефективності процесу зазначеної підготовки, що уможлиблює введення науково обгрунтованих змін до навчальних планів та програм із дисциплін нормативного циклу, запровадження системи міждисциплінарних форм і методів навчання в процес освоєння професійно орієнтованих знань, розширити межі підготовки майбутнього психолога (спеціального, клінічного) у галузі спеціальної освіти новітніми технологіями професійної діяльності. Матеріали дослідження можуть бути використані при викладанні дисциплін нормативного циклу та застосоваңі для

подальшого вивчення проблем удосконалення професійної підготовки психологів (спеціальних, клінічних) у галузі спеціальної освіти.

4.3. Дисертація Григоренко Т. є самостійною науковою роботою.

Опубліковані у фахових наукових виданнях праці достатньо повно відображають зміст дисертації.

Проблематику, теоретичні й практичні результати дисертаційного дослідження викладено в 16 публікаціях автора, з них: 5 статей у наукових фахових виданнях України (2 з них включено до категорії В), 2 - у міжнародному періодичному фаховому виданні, 9 – у збірниках матеріалів конференцій.

1. Григоренко Т.В. Анализ становления структуры самосознания в контексте профессиональной подготовке психологов. Социализация личности на разных этапах возрастного развития: опыт, проблемы, перспективы : сб. научн. ст. V Республиканской науч.-практ. конф. (с междунар. участием) / ГрГУ им. Я. Купалы ; редкол.: Н. В. Крюковская (отв. ред.) [и др.]. — Гродно : ГрГУ, 2018. — 213 с. — Библиогр. на 13 страницах (256 назв.) — Рус. — Деп. в ГУ «БелИСА» 28.02.2019 № Д201905.

2. Григоренко Т., Супрун Д., Операційно-діяльнісний компонент становлення професійної самосвідомості психологів (спеціальних, клінічних). Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія: зб. наук. праць. К.: НПУ імені М. П. Драгоманова. 2018

3. Григоренко Т., Супрун Д., Psychology and pedagogy as sciences of formation and development of modern peronality Wroclawek, Republic of poland December 27-28, 2019 Сучасні аспекти вдосконалення професійної підготовки спеціального психолога.

4. Григоренко Т. Компетентнісний підхід в контексті професійної підготовки психологів (спеціальних, клінічних). Педагогічний часопис Волині: науковий журнал. – Луцьк : СНУ імені Лесі Українки. - №1 (12). 130 с. 78-86. 2019

5. Руденко Л. М., Григоренко Т. В. Компоненти професійної компетентності психолога (спеціального, клінічного). Спеціальна освіта: супровід. Актуальні питання корекційної освіти. 18-19 квітня 2019 р. м. Кам'янець-Подільський.

6. Suprun D, Zh. Kovalchuk, T. Hryhorenko. Historical and methodical bases of special psychologists' professional training International Journal of Pedagogy Innovation and New Technologies journal homepage: <http://www.ijpint.com> ISSN: 2392-0092, Vol. 6, No. 2, 2019, pp. 116-122

7. Григоренко Т. VI International research & training conference Public health – social, educational and psychological dimensions 13-15 February 2020 Lublin, Poland Компетентнісний підхід в контексті професійної підготовки психологів (спеціальних, клінічних).

8. Григоренко Т. III Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми ортопедагогіки, ортопсихології та реабілітології» 4-5 жовтня 2019 року. Компетентнісний підхід у професійній підготовці психологів (спеціальних, клінічних) у процесі навчання.

9. Григоренко Т. І Міжнародна науково-практична конференція «Анімалотерапія в контексті розвитку сучасних методів комплексної реабілітації» Формування професійних компетентностей психологів (спеціальних, клінічних) у процесі навчання. 5-6 квітня 2019р. м. Київ.

10. Григоренко Т. ІV Всеукраїнська науково-практична конференція «Інноваційні підходи в освіті та реабілітації дітей із особливими освітніми потребами» Особливості компетентнісного підходу у системі професійної підготовки психологів (спеціальних, клінічних). 14-15 травня 2020 м. Київ.

11. Григоренко Т. Всеукраїнська науково-практична конференція «Технології формування позитивної громадської думки освітніх інновацій» Актуальні тенденції реформування підготовки спеціального психолога в контексті соціальної згуртованості в освіті 30 квітня 2020 м. Київ.

12. Григоренко Т. Супрун Д., Актуальні проблеми сучасної психології : шляхи становлення особистості :Збірник наукових статей за матеріалами ІІ Міжнародної науково-практичної конференції, м. Переяслав, 14-16 травня 2020 Переяслав. ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». 2020. 394 с. Формування професійної компетентності психолога (спеціального, клінічного) в контексті соціальної згуртованості в освіті.

13. Григоренко Т. Основні підходи до визначення професійної компетентності. Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські цінності різноманіття та інклюзії в освітньому просторі» 17 – 18 грудня 2020 року Київ - НПУ ім. М.П. Драгоманова

14. Sheremet M, Rudenko L ,Suprun D, T. Hryhorenko. Basic approaches to professional competence determining International Journal of Pedagogy Innovation and New Technologies journal homepage: <http://www.ijpint.com> ISSN: 2392-0092, Vol. 7, No. 2, 2020.

15. Григоренко Т., Супрун Д., Мотиваційна складова в системі професійної підготовки спеціальних психологів. Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія № 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія: зб. наук. праць. Вип. 39. К., 020. С. 109-114. **(Категорія В)**.

16. Григоренко Т. Сучасні підходи до формування професійної компетентності психолога (спеціального, клінічного) «Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології»**(Категорія В)**.

Слід уважати, що дисертаційна робота Григоренко Т. є достатньою мірою апробованою. Наукові концепти і висновки дисертації були обговорені на засіданнях кафедри спеціальної психології та медицини Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, висвітлені у статтях і наукових доповідях на наукових конференціях різних рівнів: здійснювалися на Міжнародних конференціях та семінарах: Соціалізація личности на разных этапах возрастного развития: опыт, проблемы, перспективы (Гродно, 2018), «Педагогіка і психологія: актуальні проблеми досліджень на сучасному етапі», (Київ, 2019), Актуальні проблеми сучасної психології : шляхи становлення особистості (Переяслав-Хмельницький, 2019), «Анімалотерапія в контексті розвитку сучасних методів комплексної реабілітації» (Київ, 2019), Спеціальна освіта: супровід. Актуальні

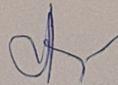
питання корекційної освіти (Кам'янець-Подільський, 2019), Psychology and pedagogy as sciences of formation and development of modern peronality (Wroclawek, 2019), Professional formation of the psychologist's personality in conditions of social cohesion in education (Lublin,2020), "EVALUATION FORM International scientific practical conference «EUROPEAN VALUES OF DIVERSITY AND INCLUSION IN EDUCATION (Київ, 2020), Всеукраїнської науково-практичної конференції: Інноваційні підходи в освіті та реабілітації дітей із особливими освітніми потребами (Київ,2020), Технології формування позитивної громадської думки щодо освітніх інновацій»(Київ-2020).

4.4. Уважати, що дисертація Григоренко Тетяна на тему: «Формування професійних компетентностей у психолога (спеціального, клінічного) у процесі навчання» є завершеним самостійним дослідженням, яке відповідає постанові «Про проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 р. № 167 і може бути подане до розгляду у спеціалізованій вченій раді зі спеціальності 016 Спеціальна освіта, галузь знань 01 Освіта/Педагогіка.

Виходячи з наведеного вище, кафедра спеціальної психології та медицини Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова затверджує цей висновок і рекомендує дисертацію Григоренко Тетяни на тему: «Формування професійних компетентностей у психолога (спеціального, клінічного) у процесі навчання» (науковий керівник – доктор психологічних наук, професор Руденко Л. М.), подану на здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії зі спеціальності 016 Спеціальна освіта, до розгляду у спеціалізованій вченій раді.

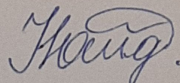
Рішення прийняте одногосно

Головуюча на засіданні кафедри

доц. Афузова Г. В.

Секретар кафедри

доц. Найдьонова Г. О.